

Gespreksstarters en stellingen voor toezichthouders over inclusief onderwijs

Deze vragen en stellingen zijn bedoeld om het gesprek tussen toezichthouders te verdiepen. Ze helpen om niet alleen over structuren en beleid te spreken, maar ook over waarden, dilemma's, verantwoordelijkheid en regionale samenwerking.

1. Persoonlijke ervaring als vertrekpunt

Welke ervaringen heb jij — persoonlijk of professioneel — met situaties waarin onderwijs niet passend of niet inclusief was? Wat viel je daarin op?

Doel:

- bewustwording van eigen referentiekaders;
 - verbinden van systeemvraagstukken met praktijkervaring.
-

2. Inclusie in de praktijk

Wanneer zie jij in de praktijk écht inclusief onderwijs? Welke concrete voorbeelden geven jou vertrouwen dat inclusie mogelijk is?

Doorvragen:

- Wat doen leraren?
 - Wat doet de schoolleiding?
 - Wat merken ouders en leerlingen?
-

3. Inclusie versus ondersteuning

Is inclusief onderwijs vooral een pedagogische opdracht, een organisatorische opdracht of een maatschappelijke opdracht?

Doel:

- gesprek over onderliggende visie;
 - zichtbaar maken van verschillende perspectieven.
-

4. Bevorderende factoren

Deze gespreksstarters zijn medio 2026 beschreven met ondersteuning van AI.

Welke drie factoren dragen in onze regio het meest bij aan inclusief onderwijs?

Denk aan:

- samenwerking;
 - cultuur;
 - leiderschap;
 - expertise;
 - financiering;
 - gemeentelijke samenwerking.
-

5. Belemmeringen

Welke drie mechanismen of structuren belemmeren inclusie momenteel het meest?

Mogelijke richtingen:

- bekostiging;
 - personeelstekort;
 - prestatiedruk;
 - governance;
 - verkokering onderwijs–zorg.
-

6. Regionale verantwoordelijkheid

Welke randvoorwaarden in onze regio zijn noodzakelijk om inclusiever onderwijs mogelijk te maken? En wie voelt zich daar eigenaar van?

Doel:

- gesprek over regionale solidariteit;
 - rolverdeling tussen besturen, gemeenten en samenwerkingsverband.
-

7. Stelling: plaatsing en verantwoordelijkheid

Stelling:

“Als een leerling niet geplaatst kan worden op een school, zegt dat meer over het systeem en de school dan over de leerling.”

Mogelijke verdiepingsvragen:

- Waar ligt de grens van mogelijkheden?
- Wanneer is verwijzing gerechtvaardigd?
- Hoe voorkom je uitsluiting?

8. Toezicht op belangen versus bedoeling

In hoeverre lukt het ons als toezichthouders om toezicht te houden op de maatschappelijke bedoeling van inclusief onderwijs (verlangen) — en niet alleen op (organisatorische) belangen van schoolbesturen en organisaties?

Doel:

- reflectie op governance;
 - gesprek over regionale solidariteit.
-

9. Inclusie als mensenrecht

Stelling:

“Exclusie in het onderwijs is niet alleen een organisatorisch probleem, maar ook een schending van een fundamenteel mensenrecht.”

Verdieping:

- Wat betekent het VN-verdrag Handicap voor ons toezicht?
 - Heeft ieder kind op onze scholen daadwerkelijk gelijke toegang?
-

10. Spanningen en dilemma's

Waar zit volgens jou de grootste spanning tussen kwaliteit, haalbaarheid en inclusie?

Bijvoorbeeld:

- draagkracht van teams;
 - financiële grenzen;
 - ouderverwachtingen;
 - gespecialiseerde expertise.
-

11. De rol van toezicht

Wat vraagt inclusief onderwijs anders van intern toezicht dan vijf jaar geleden?

Mogelijke thema's:

- meer aandacht voor samenwerking;
- toezicht op inclusiecultuur;
- regionale verantwoordelijkheid;

Deze gespreksstarters zijn medio 2026 beschreven met ondersteuning van AI.

- maatschappelijke legitimiteit.
-

12. Toekomstgerichte stelling

Stelling:

“Over tien jaar bestaat het onderscheid tussen regulier en speciaal onderwijs nog slechts beperkt.”

Doorvragen:

- Is dat wenselijk?
 - Is dat haalbaar?
 - Wat is er dan veranderd?
 - Wat vraagt dat van bestuur en toezicht?
-

13. Reflectieve afsluiter

Wat ga jij morgen anders doen in jouw rol als toezichthouder om bij te dragen aan méér inclusief onderwijs.

Doel:

- vertaling naar handelen;
- persoonlijke verantwoordelijkheid expliciteren.